

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЦЕНТРАЛЬНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
КАФЕДРА ЕКОЛОГІЇ, ОХОРОНИ НАВКОЛИШНЬОГО
СЕРЕДОВИЩА ТА ЗДОРОВОГО СПОСОБУ ЖИТТЯ

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назва курсу	Екологічна паразитологія
Викладач (-і)	Віталій ГУЛАЙ, кандидат сільськогосподарських наук, доцент
Контактний тел.	+38(097)-427-42-11
Е-mail:	gulayvv@kntu.kr.ua
Обсяг та ознаки дисципліни	Вибіркова дисципліна. Форма контролю: залік. Загальна кількість кредитів – 4, годин – 120. Формат: очний (offline / face to face) / дистанційний (online). Мова викладання: українська.
Консультації	Консультації проводяться відповідно до Графіку, розміщеному в інформаційному ресурсі moodle.kntu.kr.ua; у режимі відеоконференцій Zoom, через електронну пошту, Viber, Messenger, Telegram за домовленістю.
Пререквізити	Враховуючи послідовність накопичення знань та інформації, дисципліна «Екологічна паразитологія» вивчається після засвоєння освітніх компонентів освітньо-професійної програми «Екологія» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти: «Основи наукової діяльності», «Загальна екологія та ноосферологія», «Біологія», «Екологія рослин і тварин».

1. Мета і завдання дисципліни.

Метою викладання навчальної дисципліни «Екологічна паразитологія» є надання студентам уявлення про біологічні особливості паразитів різних систематичних груп та взаємовідносин «паразит-хазяїн»; їх цикли розвитку; трансмісивні захворювання, які мають природні осередки, значення паразитів у господарстві.

Завданнями вивчення дисципліни «Екологічна паразитологія» є сформувати комплексні знання про епізоотологію інвазійних хвороб, протипаразитарні заходи в медицині, ветеринарії та природних умовах.

2. Результати навчання.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні досягти таких результатів навчання (компетентностей), які характеризуються:

- здатністю демонструвати поглиблені знання з природничих наук;
- вмінням відрізняти основні групи паразитів різних систематичних категорій;
- розумінням взаємозв'язків паразитів один з одним та з хазяями;
- знаннями основних понять протозоології, гельмінтології та арахноентомології;
- здатністю розуміння циклів розвитку протистів та гельмінтів;
- трансмісивних хвороб з природними вогнищами захворювання;
- знанням господарського значення паразитів і боротьбу з ними.

Під час вивчення дисципліни здобувачі **набудуть соціальні навички (softskills)**: - здійснювати професійну комунікацію, ефективно пояснювати і презентувати матеріал, взаємодіяти в проектній діяльності.

3. Політика курсу та академічна доброчесність.

Очікується, що здобувачі вищої освіти будуть дотримуватися принципів академічної доброчесності, усвідомлювати наслідки її порушення. Детальніше за посиланням URL: <https://www.kntu.kr.ua/doc/dobro.pdf>. При організації освітнього процесу в Центральукраїнському національному технічному

університеті студенти, викладачі та адміністрація діють відповідно до <https://www.kntu.kr.ua/?view=univer&id=50>: Положення про організацію освітнього процесу; Положення про організацію вивчення вибіркового навчальних дисциплін та формування індивідуального навчального плану ЗВО; Положення про дотримання академічної доброчесності НПП та здобувачами вищої освіти ЦНТУ.

4. Програма навчальної дисципліни.

Змістовний модуль 1. Паразитоценологія та її біологічні основи.

Тема 1. Вступ. Основні поняття паразитоценології.

Поняття паразитизму і паразитів. Класифікація паразитів. Біо- та геогельмінти. Соціальний паразитизм. Гніздовий паразитизм. Паразитарні системи. Трансмисивні системи. Паразитологія та її основні відділи, паразитоценологія.

Тема 2-3. Уявлення про інфекцію та інвазію.

Поняття інфекції та її види. Типова для певного збудника форма хвороби. Атипова форма. Хронічна форма. Повільні інфекції. Розвиток інфекційної хвороби. Бактеріо- та вірусоносійство Мікст-інфекція (змішана інфекція). Поняття про інвазію. Вірулентність. Наукова номенклатура гельмінтозів.

Тема 4 Походження життєвих циклів. Паратеничний паразитизм.

Проблеми поширення енто- і ектопаразитів та їх різних фаз розвитку. Класифікація паразитів за терміном перебування певних фаз у зовнішньому середовищі. Тривалість фаз розвитку в різних групах паразитів. Загальні тенденції у життєвих циклах паразитичних тварин. Типи життєвих циклів паразитів та виключення з них. Паратеничний паразитизм і його виникнення.

Змістовний модуль 2. Імунітет. Епізоотичний процес та заходи з обмеження чисельності паразитів.

Тема 5 Учення про імунітет

Загальні уявлення про імунітет. Дисбактеріоз. Фагоцитоз. Макрофаги. Природний імунітет. Видовий імунітет. Система інтерферонів. Набутий імунітет. Природний активний імунітет. Імунізуюча субінфекція. Стерильний і не

стерильний імунітет. Преімуніція. Антигени і антитіла. Опсоніни. Імунологічна пам'ять

Тема 6 Учення про епізоотичний процес.

Проникнення паразита до організму хазяїна. Епізоотичний процес. Природні вогнища захворювань. Аерогенний шлях. Фекально-оральний шлях. Аліментарний шлях. Трансмисивний шлях. Контактний шлях. Статевий шлях. Перкутанний шлях. Трансфузійний шлях. Вертикальний шлях.

Тема 7 Паразитизм, його походження і становлення.

Походження паразитизму. Становлення паразитизму в різних групах тварин. Три типи: взаємовідносин паразита й хазяїна за Б.О. Догелем. Питання походження паразитизму в вірусів, бактерій, одно- і багатоклітинних організмів.

Тема 8 Санітарно-епідеміологічний нагляд за станом довкілля та протиепізоотичні заходи.

Система санітарно-епідеміологічного нагляду та санітарно-епідеміологічна служба в Україні. Складові системи СЕН: блок правового і науково-методичного забезпечення; підсистема санітарно-епідеміологічного моніторингу. Поділ СЕН за об'єктами навколишнього середовища: підсистема заходів щодо охорони й оздоровлення довкілля від збудників захворювань та блок лабораторного контролю. Протиепізоотичні заходи.

5. Система оцінювання та вимоги.

Види контролю: поточний, підсумковий. Методи контролю: спостереження за навчальною діяльністю здобувачів, усне опитування, письмовий контроль. Рейтинг студента із засвоєння дисципліни визначається за 100 бальною системою, у тому числі: перший рубіжний контроль – 50 балів, другий рубіжний контроль – 50 балів. Семестровий залік полягає в оцінці рівня засвоєння здобувачем вищої освіти навчального матеріалу на лекційних, практичних, семінарських або лабораторних заняттях і виконання індивідуальних завдань за стобальною та дворівневою («зараховано», «не зараховано») та шкалою ЄКТС результатів навчання.

6. Рекомендована література

Основна:

1. Трускавецька І. Я. Основи паразитології: навчально-методичний посібник для здобувачів вищої освіти біологічного напрямку. Переяслав (Київ. обл.): Домбровська Я. М., 2020. 160 с.
2. Бойко М.Ф. Характеристика мохоподібних як індикаторів стану навколишнього середовища//Чорноморськ. бот. ж., 2010. т.6, № 1: 35-40.
3. Клименко М. О. Моніторинг довкілля / М. О. Клименко, А. М. Прищепа, Н. М. Вознюк. К.: Академія, 2006. 360 с.
4. Виноград Н.О., Грицко Р.Ю. Паразитарні хвороби людини. Гельмінтози: навчальний підручник Львів, 2005. 192 с.

Додаткова

5. Гудзь С.П., Гнатуш С.О., Звір Г. І. Санітарна мікробіологія. Львів : ЛНУ ім. І. Франка , 2016.
7. Протченко П. З. Загальна мікробіологія, вірусологія та імунологія. Вибрані лекції: Навч. посібник. Одеса: Одес. мед. ун-т, 2002.
8. Широбоков В.П., Янковський Д.С., Димент Г.С. Мікробна екологія людини. К., 2009.
9. Широбоков В.П. та ін. До історії розвитку мікробіології у науково-дослідних і навчальних закладах України. Київ, Книга плюс, 2006.
10. Review of Medical Microbiology and Immunology, 12edition/ Warren E. Levinson / McGraw-Hill Prof Med.-Tech., 2012. 688 p.
11. Jawetz, Melnick, & Adelberg's Medical Microbiology, 26th Edition, 2012, English. 880 p

Розглянуто і схвалено на засіданні кафедри екології, охорони навколишнього середовища та здорового способу життя, Протокол № 1 від 29 серпня 2024 р.